

Metody výzkumu

Dotazník

Metody výzkumu

- studium literatury a pramenů
- dotazník
- rozhovor
- přímé pozorování
- analýza dokumentů

Dotazník

- Kvalifikovaný pokus na malém vzorku zpracovat mínění většinové populace.
- **Při přípravě dotazníku musí být jasno:**
 - Jaké informace chceme získat - které otázky jsou základní.
 - Jaká hlediska jsou důležitá při volbě respondentů - (pohlaví, věk, profese, bydliště, vzdělání atd.)
 - Jak se budou získané údaje vyhodnocovat.

Dotazník

- **Rozhodující pro kvalitu dotazníku je:**
 - Velikost vzorku (min 200 osob)
 - jasnost a konkrétnost otázky
 - struktura vzorku – věk, vzdělání, majetek, místo bydliště (město, vesnice, kraj)
 - zda jsou odpovědi anonymní či identifikovatelné
 - způsob výzkumu – osobní, telefonický, e-mailem

Dotazník

■ Typy otázek 1

■ **otázky s odpovědí ano – ne**

získané odpovědi bývají nejpřesnější

Např: *Chtěl byste v nejbližší době tři měsíců změnit své zaměstnání?*

■ **uzavřené otázky**

s odpověďmi na výběr, měly by mít přibližně tuto formu:

Když přemýšlíte o svém zaměstnání, řekl byste, že jste většinou

1. *velice šťastný*
2. *spíše šťastný*
3. *ani šťastný, ani nešťastný*
4. *spíše nešťastný*
5. *velice nešťastný*

■ **otevřené otázky**

neomezují informace, ale hůře se zpracovávají, musíme si je sami pak srovnat do určitých kategorií

Např: *Jak ovlivňuje zaměstnání váš pocit životní pohody?*

Dotazník

■ Typy otázek 2

■ Projekční otázky

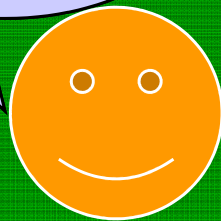
- Pro nepříjemné, znepokojující otázky, kdy se může respondent cítit ohrožen pravdivou odpovědí, je výhodné použít projekční otázky.
- Projekční otázku formulujeme nepřímo - ptáme se na mínění, postoje fiktivních postav. Dotazovaný pak zdánlivě neodpovídá za sebe, ale projikuje se do druhých.
 - *Např. dáme respondentovi doplnit větu:
Když si vedle Tomáše sedne v autobusu Vietnamec, tak Tomáš vždycky...*
 - Jinou technikou je otázka ve tvaru obrázku (viz dále)
- Projekční otázky je třeba užívat střídavě, jejich validita (vypovídající hodnota) je sporná, ale rozhodně dotazník oživí a učiní jej přitažlivější

Dotazník

- Projekční otázky

Komu byste dal za pravdu vy? Panu A, nebo panu B? Zaškrtněte A nebo B.

Měl by být
zákon, který
by trestal
pornografii.

A

Rozhodně
ne, to by
byla
cenzura.

B

Dotazník –validita otázek

1

- **Je tato otázka opravdu nezbytná?**
- **Směřuje k jádru problému? Měří opravdu to, co chci měřit?**
- **Bude tato otázka srozumitelná opravdu každému, budou jí všichni rozumět stejným způsobem? (Neurčité otázky typu: Vstáváte ráno brzy?)**
- **Je respondent vůbec s to poskytnout mi žádanou informaci?**
- **Není moje otázka pro respondenta příliš náročná? (Náročné bývají otázky začínající Proč...)**
- **Neptá se otázka na dvě různé věci najednou? (*Máte rád mléko a mléčné výrobky?* Jak odpovědět, když mám rád mléko a jogurty, ale ne sýry?)**

Dotazník – validita otázek

2

- **Není moje otázka sugestivní?** Zvyšuje neúměrně výskyt určité varianty odpovědi. (Vulgárně sugestivní: *Doufám, že máte rád sýry, že ano?* Ale i např. *Řekl byste, že máte rád sýr?*)
- **Neobsahuje otázka skryté obvinění?** Namísto: *Bijete někdy své děti?* Raději: *Někdy se zdá nezbytné použít při výchově dětí místo domluvy mírný tělesný trest. Souhlasíte, nebo spíše nesouhlasíte s tímto názorem?*
- **Je výčet odpovědí na uzavřenou otázku úplný?** Vylučují se navzájem použité odpovědi? Nesmí být možné zařadit odpověď do více než do jedné kategorie.
- **Nevyžaduje otázka nějaké příliš zobecněné údaje?** (Ne: *Kolik knih v průměru přečtete za měsíc?* Ale: *Jaké knihy jste přečetl za poslední čtyři týdny?* – Nutí uvažovat realističtěji.) Také otázky začínající *Proč?* Jsou nevhodné – poznat skutečnou motivaci je pro člověka velice nesnadné.
- **Jsou otázky sestaveny v dobrém logickém sledu?** Od obecnějších ke konkrétnějšímu?

Rozhovor

- Nevýhody oproti dotazníku
 - relativně pracná technika sběru informací
 - časově náročný
 - neumožňuje anonymitu
- Výhody
 - informace mohou být hlubší a podrobnější
 - respondent se těžko vyhne některým otázkám

Pozorování

- Dobře plánované
- Zaměřené na vybrané jevy
- Pečlivě a systematicky zaznamenávané

Pozorovací záznam

- Číslo záznamu:
- Datum:
- Objekt pozorování:
- Pozorování při činnosti:
- Zvláštní okolnosti:
- Časový snímek:
 - 1 – 15 min
 - 15 – 30 min
 - 20 – 45 min
- Popis pozorování:
- Pozorovatel

Analýza dokumentů

- Psané dokumenty
 - úřední záznamy
 - novinové články
 - osobní deníky a dopisy
- Jakékoliv stopy lidského chování
 - nápisy na zdech
 - fotografie
 - kresby a jiné výtvarné artefakty
 - obsah odpadních košů